herpy

ORMAR

Black Kingsnake

Lampropeltis nigra

Lampropeltis nigra är en medelstor till stor kungsorm från östra USA, svart, och i den södra delen av utbredningen har varje fjäll en liten gul eller vit fläck. Den blir 90-120 cm, äter gnagare, ödlor, grodor och andra ormar och är robust och lätt att sköta. Den hålls ensam i ett golvterrarium med värmeplats och måttlig luftfuktighet och kan bli över 20 år.

Familj: Colubridae Tidigare namn: *Lampropeltis getula nigra; Ophibolus getulus niger*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**90-120 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**15-25 år**
Aktiv	**På dagen och i skymningen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Våtmark och tempererad skog och äng**
Svårighetsgrad	**Nybörjare**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**21-28 °C**
Värmeplats	**29-32 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**40-60 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**5-15 ägg**
Inkubation	**60-70 dagar** vid 26-29 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Lampropeltis nigra är en kraftigt byggd, helt slät och blank orm. Grundfärgen är svart, och undersidan är ofta svart och vit som ett schackbräde. Mitt på varje fjäll på ryggen sitter en liten gul eller vit fläck. Fläckarna är tydligast hos djur från den södra delen av utbredningen och blir svagare mot norr, där många vuxna djur är nästan helt svarta. Sällan ses svaga spår av tvärband. Artnamnet *nigra* syftar på den övervägande svarta ryggen.

Vuxna djur är normalt 90-120 cm, och de största når omkring 180 cm. Arten räknades tidigare som en underart till *Lampropeltis getula*, men är sedan 2009 en självständig art. Den skiljs från besläktade kungsormar på färgteckning och utbredning: arten lever öster om Mississippifloden. I hobbyn används namnen inte alltid på samma sätt, så det är värt att kontrollera vilken art ett djur egentligen är innan man köper det.

Kungsormar är härdiga och tål fångenskap bra. Vid fara skakar de med svansen, avger illaluktande sekret och avföring och hugger ibland, men de är normalt lugna och vänjer sig vid hantering. Släktet äter andra ormar, och det präglar hållningen: djuren ska hållas var för sig. Det finns färg- och teckningsvarianter (morfer) i fångenskap. Guiden handlar om själva arten, inte om genetik.

Utbredning och livsmiljö

Lampropeltis nigra lever i östra USA. Utbredningen går från södra Illinois, Indiana och Ohio och angränsande West Virginia genom Kentucky och Tennessee och vidare söderut längs foten av Appalacherna och Alabamaflodens avrinningsområde till kusten vid Mexikanska golfen i södra Alabama och Mississippi och östra delen av Louisiana. Västerut utgör Mississippifloden gränsen mot *Lampropeltis holbrooki*. Typlokalen är Wheatland i Knox County, Indiana.

> **Naturlig utbredning:** USA.

LIVSMILJÖ

Lampropeltis nigra lever i många slags landskap och finns ofta nära människor: på övergivna gårdar, i högar av avfall och ved, i kanten av flodslätter och i tät snårskog längs vattendrag och sumpmarker. Djuren ligger gömda under trädstammar, brädor och stenar. Födan består av gnagare och andra små däggdjur, fåglar, ägg, grodor, ödlor och andra ormar, även giftormar, och bytet dödas genom att ormen slingrar sig runt det. Om det dagliga mönstret och årscykeln finns bara lite beskrivet för själva arten; nära släktingar i *L. getula*-gruppen är mest aktiva på dagen, går i vintervila under den kalla årstiden och lägger ägg i försommaren.

Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Det finns lite artspecifik kunskap om skötseln av *Lampropeltis nigra*. Värdena här är lånade från kungsormar i allmänhet, särskilt *Lampropeltis californiae* och *Lampropeltis getula*, som har samma krav.

Ett vuxet djur behöver ett terrarium på minst 120 × 60 × 60 cm (längd × bredd × höjd). Större är bättre, eftersom arten är aktiv och utforskar hela terrariet, och djur över 120 cm trivs bäst i 150 × 60 × 60 cm. Ungar bor till att börja med i ett mindre terrarium eller en ventilerad låda och flyttas när de inte längre kan sträcka ut sig och röra sig längs kanten.

Locket ska gå att låsa. Ormen hittar varje svaghet, och ett frontöppnande terrarium med lås eller ett lock med klämmor är det säkra valet. Använd inte tejp.

Botten ska vara jord som håller en måttlig fuktighet. En blandning av 40 % mulljord utan tillsatser, 40 % färdigblandad terrariejord och 20 % lekplatssand i ett lager på omkring 10 cm fungerar bra, och ett lager torra löv ovanpå ger gömställen och hjälper till med fuktigheten. Spån av tall och ceder bör undvikas på grund av de aromatiska oljorna. Mata gärna i en separat låda, så att djuret inte sväljer botten.

Inred med minst två gömslen, ett i den varma och ett i den kalla änden, så små att ormen ligger tätt i dem. Grenar, kork och stenar ger motion. Ta bort avföring dagligen, och byt botten helt var 3:e-4:e månad.

TEMPERATUR

Djuret reglerar sin temperatur genom att flytta sig mellan varma och kalla platser, så terrariet ska ha en tydlig gradient. Ytan under värmelampan ska vara 29-32 °C, mätt med en infraröd termometer, och den kalla änden 21-26 °C. Använd en halogenlampa över en ljus, platt sten eller en trädbit som solplats, och ställ ett mörkt gömsle i den varma änden. Ligger djuret på värmeplatsen under långa perioder behöver det mer värme. Använder det den aldrig behöver det mindre.

Stäng av värmen på natten. Temperaturen följer rummet och får gärna sjunka till 18-22 °C, men inte under 18 °C.

Använd aldrig värmestenar. Värmen är för koncentrerad och ger brännskador. Värmemattor kan användas som komplement, men bara med termostat. Placera terrariet bort från fönster där solen kan överhetta det.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 40-60 %, mätt med en digital hygrometer mitt i terrariet. Den är högre i den kalla änden och på natten och lägre i den varma änden, och det är normalt. Kvav luft ska undvikas. Fuktigheten höjs med en sprayflaska, med fuktig sphagnum i gömslet i den kalla änden och med ett lager löv på botten. Ställ fram ett fuktigt gömsle när djuret ska ömsa skinn.

Ställ alltid fram en skål med friskt vatten, tillräckligt stor för att djuret ska kunna lägga sig i den. Blir luften kvav ska skålen vara mindre eller tas bort några dagar i veckan. Skrubba skålen varje vecka med ett desinfektionsmedel för djur.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är mest aktiv på dagen och solar sig i naturen. Den kan klara sig utan UVB, men UVB rekommenderas för bästa välfärd. Det motsvarar Ferguson-zon 2. Använd ett T5 HO-rör på 5-6 % UVB som täcker ungefär hälften av terrariets längd och sitter över den varma sidan. Målet är ett UV-index på 2-3 vid solplatsen. Över nät är avståndet mellan rör och djur 25-30 cm, utan nät 35-45 cm, och det bör kontrolleras med en UV-mätare. Rören byts var 12:e månad.

Komplettera med en kraftig LED-lampa på 6.500 K som täcker större delen av terrariets längd. Lampan är tänd omkring 12 timmar, och dagslängden anpassas efter årstiden. Det får inte finnas ljus på natten.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

L. nigra är köttätare och ska ha hela byten. Möss är standardfoder, och när djuret växer används unga råttor. Variation är viktig: vaktlar, vakteläggg och dagsgamla kycklingar kan användas, och en varierad kost gör djuret friskare och mindre kräset. Mata upptinade, frysta byten. Det är säkrare, eftersom levande gnagare kan bita och skada ormen. Använd mjuka foderpincetter.

Bytets tjocklek får högst vara 1,5 gånger ormens bredaste ställe, eller omkring 10 % av dess vikt. Matningsfrekvens: - Nykläckta: var 5:e-7:e dag. - Unga: var 7:e-10:e dag. - Vuxna: var 10:e-14:e dag.

Blir djuret för fett ska matningen vara mer sällan eller bytena mindre. Hantera inte djuret förrän bulan efter måltiden är borta. En lätt pudring av bytet med kalk och multivitamin då och då förebygger brister. Ge inte frukt och grönsaker: ormen kan inte smälta växtmaterial.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

L. nigra är robust och tolerant. Ge ett nytt djur omkring 2 veckor i fred, och börja hantera det först när det äter regelbundet. Börja med korta stunder på högst 5 minuter, och lyft djuret underifrån, med stöd under kroppen. Ett nervöst djur rullar ihop sig, väser, skakar med svansen och avger illaluktande sekret och avföring. Det är ett naturligt försvar som avtar med tiden. Bett är ofarliga. Hantera inte djuret när ögonen är blåaktiga och mjölkiga inför ömsningen, eller strax efter matning. Tvätta händerna före och efter, eftersom kräldjur kan bära på salmonella.

Håll djuren var för sig. Arten äter andra ormar, även artfränder, och unga djur kan äta upp varandra. Vid parning sätts hanen in hos honan under uppsikt, och djuren skiljs åt igen efteråt.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könsmognad är inte dokumenterad för arten. Hos nära släktingar inträffar den normalt efter 2-4 år, och vikt och hull betyder mer än åldern. Hanarna har en längre och bredare svansrot med plats för hemipenerna. Könet bestäms säkrast med en sond, som bara en erfaren person bör använda. Djuren ska vara fullvuxna och i gott hull innan de sätts i avel.

PARNING

Parningen följer efter vintervilan. Temperatur och längd för vintervilan i fångenskap är inte dokumenterade för arten. Djuren ska vara fria från parasiter och i gott hull innan de kyls ner, och matas inte de sista veckorna före vilan, så att tarmen är tom. Vatten ska alltid finnas tillgängligt. Efter vilan värms djuren gradvis upp och matas ordentligt innan de sätts ihop.

Sätt alltid in hanen hos honan, inte tvärtom, och upprepa introduktionen med ett par dagars mellanrum. Hanarna kämpar om honorna, så håll inte två hanar tillsammans. Mata bara när djuren är åtskilda.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Kullens storlek är inte dokumenterad för *Lampropeltis nigra*. Hos *Lampropeltis californiae* lägger honan äggen omkring sex veckor efter ägglossningen, ofta efter en hudömsning, och kullen är typiskt 5-15 ägg. Ge honan en äggläggningslåda med fuktig vermikulit eller sphagnum på den varma sidan. Honan tar inte hand om äggen. Hon är utmattad efter äggläggningen och ska ha gott om föda för att bygga upp krafterna igen.

INKUBATION

Ta försiktigt ut äggen, och vänd dem inte. Hänger de ihop ska de inte skiljas med våld. Lägg dem på fuktig vermikulit i en sluten behållare med ett par små lufthål i locket, och gräv inte ner dem. Vermikuliten ska vara fuktig, men inte så blöt att det går att vrida ut vatten. Inkubationen är inte dokumenterad för arten. Värdena är lånade från *Lampropeltis californiae*: 26-29 °C, och äggen kläcks efter 60-70 dagar. Kontrollera äggen en gång i veckan så att de inte möglar eller faller ihop, och ta bort dåliga ägg. Ungarna stannar i ägget en dag eller två medan de tar upp gulesäcken. Hjälp inte till med kläckningen.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Varje unge sätts för sig i ett litet terrarium eller en ventilerad låda med gömsle, vatten och en värmekälla. Ungar äter upp varandra och får aldrig hållas tillsammans. Ungarna äter först efter den första hudömsningen, omkring en vecka efter kläckningen. Därefter erbjuds de en nyfödd mus varje vecka, helst upptinad. Ungar som inte vill äta kan ofta lockas genom att gnugga musen med doft från en ödla. När de växer ökas bytets storlek och frekvensen gradvis. Vägrar en unge att äta, kontrollera temperaturerna och försök igen efter en vecka.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta problem beror på fel i uppsättningen. De typiska är:

- Fetma vid för stora eller för täta måltider.
- Ömsningsproblem vid för torr luft: ge ett fuktigt gömsle när ögonen blir blåaktiga.
- Brännskador från värmestenar och oskyddade värmelampor.
- Förstoppning vid för låg temperatur, för lite vatten eller intag av bottenmaterial.
- Kvalster och inre parasiter, särskilt hos vildfångade djur. Använd uppfödda djur, och sätt nya djur i karantän.
- Luftvägsinfektion vid för kall eller fuktig luft: djuret andas med öppen mun eller har slem.
- Bett från levande byten. Använd upptinade djur.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig kropp och äter regelbundet. Väg djuret varje vecka, eftersom en plötslig viktminskning ofta är det första tecknet på sjukdom. Kräldjur döljer sjukdom, så sök en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret inte äter, går ner i vikt, andas med öppen mun eller verkar slött.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.